

CONSILIUL JUDEȚEAN TELEORMAN

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului

Mun. Alexandria, str. Dunării nr. 7; Tel. 0247/316611; Fax 0247/406060;

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A SISTEMULUI DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ PENTRU PERSOANELE VÂRSTNICE ÎN PERIOADA 2014-2020

CONTEXT GENERAL

Ziua internațională a persoanelor vârstnice este sărbătorită în fiecare an, la *1 octombrie*, de către toate țările din lume încă din anul 1991, în baza Rezoluției nr.45/106/1991 a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Populația globului, ca și populația Europei, este într-un proces continuu de îmbătrânire, fapt pentru care persoanele vârstnice au o pondere însemnată în totalul populației.

Având în vedere numărul crescând de vârstnici din întreaga lume, devine din ce în ce mai clar că pregătirea cadrelor și informațiile necesare pentru a satisface nevoile speciale ale vârstnicilor trebuie integrate în asistența primară la nivel comunitar.

În țara noastră, cu 18 milioane de locuitori, 5,4 milioane sunt pensionari, cu o pondere de 34% în totalul populației, iar această pondere este în continuă creștere deoarece se nasc mai puțini copii, iar speranța de viață crește. Având în vedere numărul crescând de vârstnici din întreaga lume, devine din ce în ce mai

clar că pregătirea cadrelor și informațiile necesare pentru a satisface nevoile speciale ale vârstnicilor trebuie integrate în asistența primară la nivel comunitar.

Din păcate, în societatea noastră, acest sentiment al **comunității**, cu respectul adânc înrădăcinat și sprijinul său pentru vârstnici, s-a erodat considerabil. Important este ca vârstnicii să nu fie considerați o povară, ci o resursă.

Îmbătrânirea nu este pur și simplu o caracteristică a înaintării în vârstă, este un proces permanent în viața individului. Astfel, îmbătrânirea este un fapt de viață.

Oamenii în vârstă joacă un rol important în comunitățile lor, continuând să lucreze și să participe la viața socială. Adesea îi ajută pe alții și se îngrijesc de familiile și prietenii lor. De asemenea au un rol major în educarea altor oameni în ceea ce privește normalitatea unei bătrâneți sănătoase și fericite.

Specialistii în asistența socială, societatea civilă în general, trebuie să manifeste interes pentru oamenii în vârstă și sensibilitate față de nevoile și sentimentele lor ; ei trebuie să aibă disponibilitatea de a accepta și respecta păreri care diferă de ale lor.

Oamenii în vârstă nu există pentru a fi îngrijiți ; în calitate de indivizi ei trebuie să-și poată expună nevoile, să spună care consideră ei că sunt problemele lor și să participe activ la propria lor îngrijire.

Odata cu fenomenul general de îmbătrânire a populației, societatea va trebui să facă față: unui număr crescut de pensionari, unui număr crescut de persoane care trăiesc singure, unui număr crescut de persoane vârstnice de sex feminin, incapacității familiei de a-și rezolva singură problemele legate de îngrijirea acelor membri aflați la vârste înaintate, nevoii crescute de servicii sociale și medicale destinate îngrijirii personale

Diferența între sexe în ceea ce privește speranța de viață a vârstnicilor a fost mereu în favoarea femeilor și a continuat să crească în ultimii ani. Diferențele sunt mai accentuate între mediile de reședință: la bărbați speranța de viață este mai redusă în urban decât în rural cu 0,5 ani, la femei fiind aproximativ

la același nivel, ușor în favoarea urbanului. Speranța de viață feminină rămâne mai mare decât a bărbaților în orice mediu de reședință.

În ciuda unei rate scăzute de sărăcie pe ansamblul pensionarilor, există printre aceștia categorii care sunt expuse *riscului excluziunii sociale*: *pensionarii singuri, pensionarii agricultori, victimele escrocheriilor imobiliare.*

Nivelul de trai al acestei categorii de persoane se degradează tot mai mult pe zi ce trece, la acest lucru contribuind nivelul redus al pensiilor, cheltuielilor tot mai mari cu medicamentele și alimentele necesare ameliorării stării de sănătate și cheltuielilor cu întreținerea locuinței.

Starea de sărăcie este mai accentuată în mediul rural, unde distanța față de centrele urbane, accesul limitat la serviciile publice de asistență socială, la mijloacele de informare, lipsa banilor și a serviciilor specializate de asistență socială fac viața tot mai grea acestor persoane de vârsta a treia.

Vârsta a treia este acompaniată de singurătate, izolare, precum și de riscul crescut de a prezenta *boli invalidante*, generatoare de **dizabilități**, implicit de *dependență*.

Fără o *protecție și o asistență medicală și socială* de lungă durată, existența însăși a persoanelor vârstnice poate fi compromisă.

Impactul asupra familiei, indus de existența unei persoane vârstnice care și-a pierdut autonomia și depinde de ajutorul altei persoane pentru a-și desfășura actele de bază ale vieții zilnice, este deosebit de puternic și conduce la dezorganizarea modului obișnuit de viață a familiei.

Veniturile scăzute reprezentate de pensie, creșterea progresivă a costurilor de întreținere a locuinței, a alimentelor și medicamentelor, extinderea sărăciei care afectează veniturile totale ale unei familii determinând sistarea ajutorului tradițional acordat vârstnicului, dar și abuzuri grave finalizate, în general, cu pierderea locuinței de către bătrâni, determină nevoia de a solicita servicii de îngrijire din ce în ce mai costisitoare.

În afara riscului de bătrânețe acoperit de sistemul de securitate socială prin asigurarea unui venit reprezentat de pensie, în cazul persoanelor de vârsta a

treia se întâlnește o situație particulară, acestea având nevoie, în egală măsură, de două tipuri de *suport*- respectiv *servicii sociale* (instituționalizare sau servicii la domiciliu)și *medicale*.

Asistența socială a persoanelor vârstnice este reglementată de Legea nr 17/2000 prin care se stabilesc serviciile sociale asigurate persoanelor vârstnice la domiciliu, în instituții rezidențiale, centre de zi, cluburi pentru vârstnici, apartamente și locuințe sociale.

Persoana vârstnică - în conformitate cu art. 1 din Legea nr.17/2000, *este persoana care a împlinit vârsta legală de pensionare.*

Acordarea serviciilor sociale pentru persoanele vârstnice se face în baza anchetei sociale realizate de către un colectiv format din 2 asistenți sociali din cadrul administrației publice locale și cu respectarea criteriilor prevăzute în grila națională de evaluare a nevoilor persoanelor vârstnice și stabilire a gradului de dependență reglementată de HG nr. 886/2000. În situația persoanelor vârstnice dependente colectivul se va completa în mod obligatoriu cu medicul specialist al persoanei respective.

Serviciile sociale pot fi:

- Servicii de îngrijire la domiciliu acordate de către administrația publică locală de la domiciliul persoanei, și acreditate de MMFPSPV ;
- Servicii de îngrijire și asistență specializată acordate în centre pentru persoane vârstnice .

Persoanele vârstnice care beneficiază de serviciile sociale furnizate de centrele pentru persoane vârstnice și care dispun de venituri proprii au obligația să plătească lunar o contribuție de întreținere, stabilită pe baza costului mediu lunar de întreținere.

I. CONTEXT ACTUAL

Judetul Teleorman este inclus in Regiunea de dezvoltare Sud Muntenia impreuna cu judetele Giurgiu, Dambovita, Calarasi, Arges si Prahova. Situat la intersectia paralelei 44⁰N cu meridianul 25⁰E, teritoriul judetului Teleorman este asezat in partea sudica, in zona centrala a Campiei Romane, fiind incadrat de judetele Arges si Dambovita la nord, Giurgiu la est si Olt la vest, iar la sud de fluviul Dunarea, care constituie granita Romaniei cu Bulgaria pe circa 90 Km. Intre aceste limite, suprafata judetului este de 5872 Km², incadrandu-se din acest punct de vedere intre judetele mijlocii si ocupand locul 19 la nivel de tara. Judeţului Teleorman este format din trei municipii, două oraşe și 92 de comune, cu 231 de sate. Reședința județului este municipiul Alexandria.

Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului Teleorman este principalul furnizor public de servicii sociale la nivel de judet incepând din 2004 cand a fost înființată prin comasarea Direcției Județene pentru Protecția Drepturilor Copilului cu Direcția Județeană de Asistență Socială. Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului Teleorman este organizata si functioneaza ca serviciu public de interes judetean, cu personalitate juridica, in subordinea Consiliului Judetean si a fost infiintata prin Hotararea nr. 58 din 30.12.2004, in temeiul Hotararii Guvernului Romaniei nr. 1434/2004 privind atributiile si Regulamentul-cadru de organizare si functionare ale Directiei generale de asistenta sociala si protectia copilului.

Directia Generala de Asistenta Sociala si Protectia Copilului Teleorman este acreditata sa furnizeze servicii sociale conform Deciziei Comisiei de acreditare a furnizorilor de servicii sociale Teleorman nr.4/31.08.2012.

I.1. Fenomenul imbatranirii in judetul Teleorman.

Având în vedere ponderea persoanelor vârstnice în totalul populației, locul și rolul persoanelor vârstnice în familie și societate, au fost create organisme la

nivel international, european si national care să reprezinte aceste persoane în raporturile cu autoritățile nationale, europene si internationale. Asa se face că în tara noastră a fost înfiintat, din anul 2000, Consiliul National si Consilii Judetene ale persoanelor vârstnice, care, prin dialog social cu autoritățile, veghează permanent la respectarea drepturilor si libertăților pensionarilor si persoanelor vârstnice.

Numarul total al persoanelor cu domiciliul stabil in judetul Teleorman in anul 2011 , comparativ cu anul 2002, indica o scadere a populatiei judetului cu 44.698 persoane .

Numarul persoanelor cu domiciliul stabil in judetul Teleorman in anul 2011 a fost de 393.164, conform tabelului de mai jos.

Tabel nr. 1: Populatia judetului Teleorman pe sexe, in perioada 2002 - 2011

Județul Teleorman	Populatia totala din care,		
	Ambele sexe	Masculin	Feminin
2002	437862	215450	222412
2003	432856	212731	220125
2004	427745	210202	217543
2005	422314	207488	214826
2006	417183	204900	212283
2007	413064	203029	210035
2008	407377	199904	207473
2009	402462	197391	205071
2010	397990	195193	202797
2011	393164	192823	200341

Structura populatiei pe medii, la ultimul recensamant, indica urmatoarele valori:

-132612 persoane in mediul urban

-260552 persoane in mediul rural, populatia rurala fiind in mare crestere.

Din punct de vedere demografic, in judetul Teleorman, la fel ca la nivel national, asistam la un fenomen de imbatranire a populatiei printr-o scadere accelerata a indicelui de natalitate, in timp ce indicele de mortalitate creste.

MIȘCAREA NATURALĂ A POPULAȚIEI, PE MEDII, ÎN ANUL 2011

Județul Teleorman	<i>Total</i>	<i>Urban</i>	<i>Rural</i>
Date absolute (număr)			
Născuți-vii	2825	1090	1735
Decese	6840	1468	5372
Sporul natural	-4015	-378	-3637
Căsătorii	1310	631	679
Divorțuri	575	296	279
Născuți-morți	10	2	8
Decese la o vârstă sub 1 an	31	12	19

Se remarca existenta unui proces de imbatranire a populatiei, mai ales in mediul rural, cresterea ratei mortalitatii si scaderea ratei natalitatii, rezultand un spor natural negativ datorita instabilitatii locului de munca, insuficientei fondurilor alocate asistentei medicale si sociale mai ales pentru preventie.

Vârstnicii reprezintă o categorie de persoane care se află în situații extreme datorită resurselor materiale reduse, a problemelor legate de bătrânețe și de starea de sănătate.

POPULAȚIA, PE GRUPE DE VÂRSTĂ, LA 1 IULIE ÎN PERIOADA 2002-2011

Județul Teleorman	Total	Pe grupe de vârstă		
		0 - 14 ani	15 - 59 ani	60 ani și peste
2002	437862	67238	251709	118915
2003	432856	64359	251394	117103
2004	427745	61742	249773	116230

2005	422314	58960	248658	114696
2006	417183	57729	245864	113590
2007	413064	55883	243584	113597
2008	407377	54353	239243	113781
2009	402462	52942	235866	113654
2010	397990	52029	232013	113948
2011	393164	50640	228928	113.596

Procentul demografic de imbatranire este accentuat la populatia din mediul rural si la populatia feminina.

Speranta de viata feminina ramane mai mare decat a barbatilor in orice mediu de resedinta.

DURATA MEDIE A VIETII, PE SEXE, ÎN PERIOADA 1990-2011
- ani -

Județul Teleorman	Ambele sexe	Masculin	Feminin
1990-1992	69.52	66.53	72.63
1995-1997	68.71	65.18	72.61
1998-2000	70.33	66.92	74.04
1999-2001	71.25	67.86	74.90
2000-2002	70.78	67.65	74.15
2001-2003	70.26	66.87	73.96
2002-2004	70.31	66.49	74.56
2003-2005	70.89	67.21	74.94
2004-2006	71.63	68.23	75.31
2005-2007	72.83	69.25	76.47
2006-2008	72.53	69.33	75.95
2007-2009	72.56	68.99	76.45
2008-2010	72.26	68.25	76.76
2009-2011	72.56	68.58	76.98

În ciuda unei rate scăzute de sărăcie pe ansamblul pensionarilor, există printre aceștia categorii care sunt expuse riscului excluziunii sociale: pensionarii singuri, pensionarii agricultori, victimele escrocheriilor imobiliare.

Situatia pensionarilor nu permite o analiza asupra veniturilor persoanelor varstnice din urmatoarele considerente:

- exista persoane varstnice care nu sunt pensionari,
- exista pensionari care nu sunt varstnici.

Persoane varstnice cu handicap din judetul Teleorman, aflati in evidenta DGASPC sunt in numar de 3.993, reprezentand un procent destul de mare din totalul populatiei varstnice.

Aceasta situatie este prezentata in tabelul de mai jos, atat pe grupe de varsta cat si pe grupe de sex.

Tabel nr. 3

GRUPE DE VARSTA	TOTAL	FEMININ	MASCULIN
60-64 ani	877	436	441
65-69 ani	762	377	385
70-74 ani	676	362	314
75-79 ani	760	433	327
80-84 ani	514	320	194
85 și peste	404	240	164

Categoriei de persoane varstnice cu handicap trebuie sa i se acorde o atentie mai mare. In general, dezvoltarea unor servicii pentru varstnici trebuie sa devina o prioritate la nivel judetean prin dezvoltarea de servicii sociale la nivelul comunitatii si participarea activa a persoanelor varstnice .

I.2. Forme de asistenta sociala pentru persoane varstnice

Serviciile de asistenta sociala pentru persoanelor varstnice, la nivelul judetului Teleorman, in cea mai mare parte nu sunt infiintate conform Legii nr.nu sunt dezvoltate. Astfel, exista 5 centre rezidentiale pentru persoane varstnici, cu o capacitate totala de aproximativ 195 locuri, dupa cum urmeaza:

- Caminul pentru Persoane Varstnice Furculesti –capacitate 40 locuri
- Caminul pentru Persoane Varstnice Cervenias–capacitate 50 locuri
- Centrul Rezidential pentru Persoane Varstnice Talpa–capacitate 20 locuri
- Camin de Batrani Rosiorii de Vede – capacitate 35 locuri

Din cauza numarului limitat de locurile din caminele pentru persoanele varstnice, acestea nu pot raspunde tuturor solicitarilor din judet.

Serviciile alternative acreditate se concretizeaza in :

1. servicii de ingrijire la domiciliu :

- Serviciul de ingrijire la domiciliu persoane varstnice Alexandria ;
- Serviciul de ingrijire la domiciliu persoane varstnice Tatarastii de Jos;

2. adapost temporar : Adapost Social Temporar Alexandria – capacitate 50 locuri

3. cantine sociale :

- Cantina de Ajutor Social Rosiorii de Vede -300 beneficiari
- Cantina de Ajutor Social Tatarastii de Jos -25 beneficiari

În județul Teleorman în domeniul protecției persoanelor vârstnice, mai există următoarele servicii sociale:

Cinci(5) cluburi ale pensionarilor, in cele cinci orase si municipii ale judetului Teleorman, astfel:

- Clubul Pensionarilor din Municipiul Alexandria aflat in subordinea Asociatiei Pensionarilor din Sindicate,
- Clubul Pensionarilor din Municipiul Rosiorii de Vede, aflat in subordinea Consiliului Local al Persoanelor Varstnice si Casei de Ajutor Reciproc,
- Clubul Pensionarilor din Municipiul Turnu Magurele, aflat in subordinea Casei de Ajutor Reciproc,
- Clubul Pensionarilor din Orasul Zimnicea, aflat in subordinea Consiliului Local al Persoanelor Varstnice si Casei de Ajutor Reciproc,
- Clubul Pensionarilor din Orasul Videle, aflat in subordinea Primariei si al Casei de Ajutor Reciproc.

I.3. Concluzii

Principala concluzie care se desprinde este că numărul persoanelor vârstnice dependente de ajutor este în creștere și o mare parte a populației vârstnice din România nu dispune de resurse financiare suficiente pentru o viață decentă.

Până în prezent nu s-au realizat programe unitare, la nivel național, care să țină seama de faptul că nevoile populației vârstnice se diferențiază și au un grad ridicat de individualizare atât în ceea ce privește categoriile de nevoi, cât și prioritățile. Lipsesc mecanismele, cadrele calificate prin intermediul cărora aceștia pot fi readuși la o viață socială activă și utilă, pentru a le restitui sentimentul identității și importanța lor ca grup social distinct .

Una dintre problemele identificate privind situația persoanelor vârstnice din județul Teleorman se referă la lipsa serviciilor sociale de îngrijire la domiciliu, autoritățile publice locale neavând nici până acum înființate aceste servicii în conformitate cu prevederile Legii nr.17/2000. Totodată lipsesc fondurile necesare pentru dezvoltarea acestor servicii.

Sistemul actual de asistență socială pentru persoanele vârstnice se axează în principal pe :

- a. transferuri bănești către populație (ajutoare sociale, ajutoare de urgență, indemnizații)
- b. facilități diverse care privesc, în special asistența medicală fără contribuție, gratuități și compensări la medicamente, gratuități sau reduceri la costuri pentru tratament balnear, transport în comun sau interurban, abonamente radio-tv, etc.
- c. servicii reduse de îngrijire la domiciliu ; îngrijirea la domiciliu se acordă fără nici o contribuție în cazul persoanelor care au venituri reduse, persoanele vârstnice care se încadrează într-un grad de handicap grav pot beneficia de asistent personal sau pot opta pentru o indemnizație, de asemenea pot beneficia de facilitățile acordate adultului cu handicap.

I.4 Puncte slabe ale sistemului de asistența socială pentru persoane

-Număr redus de servicii de îngrijire la domiciliu, precum și a centrelor de zi sau altor tipuri de servicii alternative ;

- Instituții de asistență socială insuficiente față de solicitări, situație evidentă în protecția persoanelor vârstnice, a persoanelor cu boli cronice în mod deosebit a celor cu afecțiuni neuropsihice ;
- Disproporție în alocarea de personal în raport cu complexitatea activității, precum și lipsa unor normative de personal elaborate în baza unor evaluări prealabile, cu respectarea standardelor europene în domeniu ;
- Planificarea financiară nu se realizează în funcție de nevoia socială și evoluția problemelor sociale ;
- Sub-dimensionarea necesarului de personal la nivel local ;
- Lipsa personalului calificat la nivelul serviciilor publice de asistență socială, dar și la nivelul serviciilor și instituțiilor de asistență socială destinate asistării persoanelor vârstnice.
- Reglementări insuficiente referitoare la nevoia de formare și criteriile de acreditare a personalului care activează în domeniul serviciilor sociale pentru persoane vârstnice, respectiv lista standardelor profesionale care să permită și includerea în Clasificarea Ocupațiilor din România, cât și o salarizare corespunzătoare ;
- Lipsa unor profesii necesare managementului de caz în cadrul serviciilor sociale pentru persoane vârstnice : asistentul medical comunitar, asistentul medical de geriatrie și gerontopsihiatrie, managerul de caz, terapeutul ocupațional specializat în recuperarea persoanelor vârstnice, etc.

II. Principii

Principiile care stau la baza Strategiei pentru dezvoltarea sistemului de asistență socială pentru persoanele vârstnice sunt următoarele:

- a) Respectarea demnității umane
- b) Promovarea împlinirii personale
- c) Promovarea autonomiei persoanei
- d) Promovarea participării și responsabilității
- e) Facilitarea accesului la serviciile de îngrijire

- f) Proximitatea
- g) Solidaritatea socială
- h) Parteneriatul
- i) Abordarea multidisciplinara
- j) Libertatea de a alege
- k) Egalitatea de sanse și nondiscriminarea
- l) Transparența și responsabilitatea publica
- m) Complementaritatea și abordarea integrata
- n) Confidențialitate

III. Misiune

Dezvoltarea, până în 2020 a măsurilor de protecție adecvate pentru persoanele vârstnice și un acces nediscriminatoriu la orice tip de suport menit să susțină menținerea în comunitate /familie și după caz, incluziunea socială a acestora.

IV. Scop

Strategia vizează implementarea programelor de asistență socială destinate nevoilor specifice persoanelor vârstnice în vederea sustinerii participării acestora la viața economică, socială și culturală a societății și asigurării dreptului la o viață autonomă, împlinită și demnă.

V. Perioada de implementare

Strategia de dezvoltare a sistemului de asistență socială pentru persoanele vârstnice urmează a fi implementată în perioada 2014-2020.

VI. Obiective generale și obiective specifice privind asistența socială pentru persoane vârstnice în județul Teleorman

1. Promovarea unui sistem coerent, coordonat și integrat de asistență socială.

1.1. Dezvoltarea până la sfârșitul anului 2016 a serviciilor de asistență socială comunitară pentru vârstnici în 5% dintre localitățile unde există solicitări.

1.2. Dezvoltarea la nivel județean a capacității de asistare socială specializată pentru persoanele vârstnice în sistem instituțional.

1.3 Participarea la întâlniri cu instituții de stat și private și cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale care au ca obiect de activitate, sau realizează, programe privind protecția socială a persoanelor vârstnice, în vederea organizării și derulării unor activități complementare, în special privind asistența și îngrijirea la domiciliu a persoanelor singure dependente;

2. Combaterea riscului de excluziune socială și creșterea calității vieții persoanelor vârstnice.

2.1. Prevenirea abuzului, neglijenței și riscului excluderii sociale ;

2.2. Promovarea acțiunilor de voluntariat;

În cadrul serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, voluntarul poate desfășura servicii de îngrijire social-medicală, de natură socială, stabilite prin Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, precum:

- servicii de bază: ajutor pentru igiena corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, igiena eliminărilor, hrănire și hidratare, transfer și mobilizare, deplasare în interior, comunicare;
- servicii de suport: ajutor pentru prepararea hranei sau livrarea acesteia, efectuarea de cumpărături, activități de menaj, însoțirea în mijloacele de transport, facilitarea

deplasării în exterior, companie, activități de administrare și gestionare, activități de petrecere a timpului liber;

2.3. Sporirea rolului comunităților locale, organizațiilor neguvernamentale, instituțiilor religioase și de caritate, persoanelor fizice.

2.4. Intensificarea colaborării cu organizațiile neguvernamentale, care derulează programe adresate persoanelor vârstnice aflate în dificultate;

3. Promovarea participării persoanelor vârstnice la viața societății.

3.1. Dezvoltarea și împlinirea personală.

3.2. Susținerea implicării active a persoanelor vârstnice în viața societății.